

FORSØKSSTASJON I MASKINELL MYRDRYR KING M. V. FOR KYSTBYGDENE I NORD-NORGE*).

1. Historikk:

Det norske myrselskap har i en årrekke søkt det ærede Landbruksdepartement om økonomisk støtte til videre utbygging av forsøksvirksomheten på myr i Nord-Norge. I selskapets budsjettforslag for 1945 skrev vi eksempelvis om dette:

«I forbindelse med kultiveringen av de betydelige myrstrekninger som vi har i kystbygdene kan det bli nødvendig å opprette en egen forsøksfilial for myrdryrking, først og fremst i kystbygdene i Nord-Norge. Myrinventeringen i Vesterålen og Lofoten har vist at det her finnes så betydelige dyrkingsmuligheter at en forsøksfilial som utelukkende beskjeftiget seg med de mange spesialproblemer som her vil melde seg, ikke bare vil forsvare sin plass, men kan bli absolutt påkrevet.»

Landbruksselskapene i Nordland og Troms, Myrkomiteen for Nord-Norge og likeså landbrukets fagtjenestemenn og jordbrukets organisasjoner i Nord-Norge har gitt tanken om utvidet myrforsøksvirksomhet her sin fulle støtte. Vi tillater oss bl. a. å vise til en rekke uttalelser i forbindelse med saken som ble sendt det ærede departement med skrivelser herfra av 19. november 1946 og av 30. august 1947.

Av historikken om denne sak vil det gå fram at spørsmålet om utvidet forsøksvirksomhet med tanke på oppdyrking av Nord-Norges kystmyrer har vært foreslått løst på forskjellige måter. Enkelte har ment at det burde anlegges en selvstendig forsøksstasjon som helt kunne vie seg for løsning av myrdryrkingens problemer der nord.

Et annet alternativ som har vært drøftet, var anlegg av en forsøksfilial i myrdryrking ved den nye landbruksskole for kystbygdene som var planlagt på Vikeid i Sortland. Fordelene ved en slik kombinasjon ville bl. a. vært at oppdyrkingen av de store myrarealer som var tenkt tillagt skolen på Vikeid — ved bruk av moderne maskiner — kunne gått meget hurtig, og en ville samtidig fått verdifulle forsøksresultater og erfaringer om myrdryrking som kunne kommet undervisningen ved skolen til gode. Da Vikeidplanene ble forlatt til fordel for eiendommen Kleiva i Sortland, falt dette alternativ bort. Det er nemlig ikke udyrkede myrvidder av betydning til sistnevnte eiendom.

Et tredje alternativ som har vært foreslått, og som tar sikte på

*) Denne utredningen ble sendt Landbruksdepartementet den 30. august i år samtidig med selskapets søknad om statsbidrag for kommende budsjettermin. Aa. L.

en mer midlertidig ordning, er anlegg av en rekke spredte myrforsøk i Vesterålen og Lofoten i tilknytning til Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra i Sparbu, men ledet av en egen forsøksleder som får denne forsøksgren til spesialoppgave. Dette forslaget har Myrselskapet tatt opp i forbindelse med sine budsjettforslag de siste par år, da vi har ment at det ville være av stor betydning å komme i gang så snart som mulig. En kunne så bygge virksomheten ut etter hvert, eventuelt ved anlegg av en egen forsøksstasjon.

Dessverre har Landbruksdepartementet ikke funnet plass til denne post på sine budsjetter hittil. I St. prp. nr. 1 for 1948 uttaler departementet bl. a. om denne sak:

«Departementet finner ikke å kunne fremme forslag om opprettelse av en myrforsøksstasjon for Nord-Norge under de nåværende forhold. Det arbeid som er nødvendig på dette område, må inntil videre kunne utføres av de ordinære forsøksstasjoner og av myrforsøksstasjonen på Mæresmyra.»

Heller ikke i budsjettforslaget for 1949 har departementet tatt opp Myrselskapets forslag om økte bevilgninger til utvidede myrforsøk i Nord-Norges kystbygder.

Stortingets landbrukskomite har imidlertid stilt seg velvillig til forslaget i sine innstillinger om bevilgning til fremme av jord- og husdyrbruket både i 1948 og 1949. I budsjett-innst. S. nr. 141 b — 1948, side 11, skriver landbrukskomiteen bl. a.:

«Nemnda finn at det er løyvt heller lite til forsøk på myr og ser det ynskeleg om departementet kunne finne rom til ei auka løyving.»

Og i budsjett-innst. S. nr. 154—1949, side 10, finner vi:

«Nemnda har rekna med ei større løyving til Det norske myrselskap, serleg med tanke på forsøk på myr, og vil oppmoda departementet om å freista finna rom til ei større yting på neste budsjett.»

Med de siterte uttalelser av Stortingets landbrukskomite som bakgrunn, tillater vi oss herved å fremkomme med saken på nytt i håp om at det ærede landbruksdepartement i år må finne plass på budsjettet til en bevilgning til denne viktige sak.

2. Oversikt over myrviddene i Nord-Norge.

Vi skal se litt på størrelsen av de myrvidder som finnes i Nord-Norge. Først litt om myrene i kystbygdene i enkelte deler av Nordland og Troms fylker. Arealoppgavene som refereres herfra, bygger overveiende på Myrselskapets inventeringsresultater, som er publisert i Myrselskapets tidsskrift. For å begrense

stoffmengden her, henvises til de trykte oversikter hvorav særtrykk følger. For øyene i Lofoten, Vesterålen og deler av Ofoten er utarbeidet et trykt sammendrag som også vedlegges (I.)*)

På øyene vest for Vestfjorden, Ramsund og Vågsfjorden finnes det i alt 405.850 dekar myr. De nevnte øyer omfatter i alt 21 herreder og deler av 3 herreder. For å nevne bare de tre øyene hvor det finnes mest myr så har vi:

På Andøya	165.360 dekar myr (II)
» Hinnøya	84.000 » » (III)
» Langøya	82.400 » » (IV)

Av de nevnte 405.850 dekar myr ligger 380.920 innen Nordland fylke og 24.930 dekar innen Troms fylke (jfr. særtrykk nr. I, tabellen side 6).

I sistnevnte fylke finnes det dessuten store myrstrekninger på øya Senja. Dessverre har vi ikke rukket å foreta inventering av myrene her enda, men myrarealet kan antakelig settes til minst 20.000 dekar. Vi kan i denne forbindelse nevne at det bare innen bureisingsfeltet Grasmyskogen—Høgli på Senja finnes vel 4.150 dekar myr (kartlagt av Myrselskapet i 1934). Likeså finnes det betydelig sammenhengende myrarealer innen Trolldals-, Tennelv- og Brygghaugfeltene, som Myrselskapet har foretatt befaringer av, antakelig tilsammen minst 10.000 dekar. Når vi derfor ikke regner med mer enn 20.000 dekar myr i alt for hele Senjas vedkommende, mener vi å være på den trygge siden. Vi har konferert med fylkeslandbrukssjef Solli i Troms om dette, og han mener at arealet ikke er for høyt ansatt.

Etter dette finnes det om lag 425.000 dekar myr bare på øyrekken fra Værøy i sør til og med Senja i nord. At det også i de øvrige kystbygder her nord finnes betydelige myrarealer, viser bl. a. de myrinvenøringer som Myrselskapet har utført i herredene Steigen, Leiranger og Nordfold i Ytre Salten, hvor myrarealet utgjorde 17.640 dekar tilsammen (V). Likeså kan nevnes inventeringen av myrene i 13 kystherreder på Helgeland hvor det samlede myrareal viste seg å være 67.610 dekar (VI). Tilsammen blir dette vel 1/2 mill. dekar myr

- *) I. Aasulv Løddesøl: Oversikt over de utførte myrinventeringer i Lofoten og Vesterålen. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1937.
 II. Aasulv Løddesøl: Myrene på Andøya. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1935.
 III. Aasulv Løddesøl og Oscar Hovde: Myrene på Hinnøya og nærliggende øyer. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1936.
 IV. Aasulv Løddesøl og Oscar Hovde: Myrene på Langøya og Hadseløya. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1936.
 V. Aasulv Løddesøl og Oscar Hovde: Myrene i Steigen, Leiranger og Nordfold herreder, Nordland fylke. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1938.
 VI. Aasulv Løddesøl og Oscar Hovde: Myrene i Helgelands kystdistrikter. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1939.

hvorav det alt vesentlige — eller 495.250 dekar — er undersøkt av Det norske myrselskap. Og dette gjelder bare mindre deler av de nevnte to fylker.

Tar vi Finnmark fylke med i utredningen, kan nevnes at bare innen Statens kolonisasjonsfelter i Pasvikkdalen, Sør-Varanger, har Myrselskapet undersøkt myrområder som tilsammen utgjør 42.420 dekar (VII).*) Av større myrstrekninger i dette fylke har vi dessuten undersøkt myrene i området Neiden—Bugøyfjord—Munkedalen, som utgjør noe slikt som 16.000 dekar, videre myrene ved Svartnes og Smelror i Vardø, vel 2.100 dekar, dessuten Golgotjokmyrene og Boftsamyra i Tana, tilsammen ca. 7.600 dekar og en del av Storemyr i Kistrand, ca. 2.000 dekar. Disse mer spredte myrområder blir tilsammen ca. 27.700 dekar. De større myrstrekninger som er undersøkt av Myrselskapet i Finnmark fylke utgjør altså tilsammen ca. 70.000 dekar.

I følge Landsskogtakseringen finnes det i Nordland fylke 1,8 mill. dekar og i Troms fylke 1,3 mill. dekar myr under skoggrensen. I Finnmark fylke oppgir Landsskogtakseringen myrarealet til 2,6 mill. dekar i alt under den samme grense. Det samlede myrarealet i Nord-Norge skulle etter dette bli ca. 5,7 mill. dekar eller ca. $\frac{1}{4}$ av Norges samlede myrareal, som av Landsskogtakseringen i 1933 ble oppgitt til 21,1 mill. dekar under skoggrensen.

3. Utbygging av forsøksvirksomheten på myr i Nord-Norge.

Den foran gitte oversikt over myrarealet i de tre nordligste fylker, både de større myrområder som er undersøkt av Myrselskapet og totalarealene ifølge Landsskogtakseringen, skulle vise ganske klart at det knytter seg store jordbruksinteresser til myrene i Nord-Norge. Dette er Landbruksdepartementet selvssagt fullt oppmerksom på og har for Finnmarks vedkommende — i Pasvikkdalen — utført et pionerarbeid når det gjelder å legge til rette forholdene for myrdryrking og bureising. Foruten vegbygging og kanalisering har Staten her bygget et eget forsøks- og demonstrasjonsbruk. I Troms og Nordland fylker derimot, spesielt i Vesterålen og Lofoten, hvor landets største sammenhengende myrvidder finnes, har forsøksvirksomheten hittil vært mindre omfattende. Myrselskapet har i en årrekke hatt en del spredte forsøksfelter her, først og fremst kalkings-, jordforbedrings- og gjødslingsforsøk, og dessuten forsøk med forskjellige engfrøblandinger. Ved Nord-Norges to forsøksstasjoner i plantekultur er det også utført forsøk av interesse for myrdryrkingen. Likeså har Nordland planteavlutvalg med støtte av Nordland landbruks-selskap i årene straks før krigen utført en serie kalkings- og jord-

*) VII. Aasulv Løddesøl og Daniel Lømsland: Myrundersøkelser i Sør-Varanger. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1937.

forbedringsforsøk m. v. på myr i Vesterålen. Av økonomiske og andre grunner har imidlertid ikke noen av disse institusjoner kunnet bygge ut virksomheten med tanke på teknisk-maskinell oppdyrking av myr i større målestokk. Det er derfor et virkelig behov til stede når det gjelder denne side ved myr dyrkingen. Myrselskapet ser det derfor som en overordentlig viktig oppgave å få satt i gang systematiske undersøkelser og forsøk med maskinell oppdyrking av myr i kystbygdene i Nord-Norge, først og fremst i Vesterålen.

Mulighetene for å komme i gang med oppdyrkingsoversøk i større målestokk i dette distrikt er nå til stede. Dette skyldes en generøs gave fra Sortland kommune som vederlagsfritt har stilt eiendommen Vikeid til Det norske myrselskaps disposisjon til anlegg av myrforsøksstasjon (bilag 1).*) Til eiendommen, som er kartlagt i mst. 1 : 2000, hører 1083 dekar dyrkingsjord (vesentlig myr) og 629 dekar skog. Eiendommen Vikeid utgjør følgelig 1712 dekar. Dessuten omfatter gaven et innkjøpt bureisingsbruk, stort 105 dekar, som ligger i sør-østre ende av Vikeid-feltet. Jorden på dette bruket består også overveiende av myr. Samlet jordareal blir altså 1.817 dekar. Hertil kommer 100 dekar av Dalavatnet som ligger innenfor eiendommens grenser. Det bør dessuten nevnes at distriktet byr på utmerkede beitemuligheter.

Eiendommen Vikeid er ikke bebygget, derimot er det oppført både våningshus og uthus på bureisingsbruket, men disse husene trenger en del utbedringer for å bli i god stand. Det er dyrket en del på bureisingsbruket, men det dyrkede areal er holdt i dårlig hevd. På Vikeid er det ikke foretatt noe kulturarbeid enda, bortsett fra at det er gravd en ca. 200 m lang kanal. Dessuten er det bygd en utmerket vei 500—600 m fra riksveien Sortland—Eidsfjord og opp til tomten hvor landbruksskolen var tenkt lagt (merket med x på kartet over Vikeid).

Om Vikeid kan det opplyses at den er utgått fra gårdene Vik's utmark. Beliggenheten er 12 km i NNV-retning fra stedet Sortland hvor det er hurtigruteanløpssted, meieri, slakteri m. m.

Når det gjelder selve dyrkingsjorden så består denne som nevnt mest av myr, med et rundt tall kan myrarealet settes til 1.150 dekar for Vikeid og bureisingsbruket regnet under ett. Myrselskapet har i detalj undersøkt alle myrene i sommer, og som et foreløpig resultat kan nevnes at ca. 54 % av myrarealet består av grasrik mosemyr, og ca. 32 % av lyngrik mosemyr, det vil si at ca. 86 % består av mosemyrer. De resterende ca. 14 % er grasmyr. Sistnevnte myrtype fordeler seg med ca. en halvpart på

*) Bilagene vil ikke bli trykt her.

grasmyr av starrtypen og en halvpart på grasmyr av myrull-bjørnnskjeggtypen.

Videre kan nevnes at vi har tatt ut en rekke myrprøver til kjemiske analyser, men resultatene vil dessverre ikke foreligge før fram på vinteren. Av tidligere foretatte undersøkelser går imidlertid fram at mosemyrene på Vikeid er fattige både på aske, kalk og kvelstoff, mens grasmyrene er noe bedre stillet når det gjelder kvelstoffinnhold.

Ved undersøkelsen i sommer ble det foretatt systematiske boringer over hele feltet. Ut fra en basislinje langs etter feltet ble det stukket ut profiler i 50 m avstand, og såvel basislinjen som profilinjene ble boret med 50 m avstand mellom boringspunktene. Noen mindre myrer som ligger spredt, ble boret uten tilknytning til basislinjen. For hvert boringspunkt ble omdannelsesgraden bestemt etter v. Post's skala i 0,3 — 0,5 — 1,0 — 1,5 — 2,0 — 3,0 og 4,0 m dybde, og dessuten ble den totale myrddybde og undergrunnens art notert. Boringspunktene er inntegnet på kartet og myrdybdene er notert, dessuten er resultatene samlet i en oversiktstabell (bilag 2). I tabellens 1. rubrikk er notert boringspunktens nr. i profilene og likeså hvorvidt de ligger henholdsvis nord (n) eller sør (s) for basislinjen. Borningspunktene i selve basislinjen er i tabellen betegnet med o for hvert profil.

Undersøkelsen av omdannelsesgraden, den totale myrddybde og undergrunnens art, har betydning ved vurderingen av grøfteavstand og grøftedybde og likeså for selve dyrkingsmåten. Spesielt kan det nevnes at myrer hvor brenntorven ligger høyt i myrprofilet, er meget vanskelige å bringe i kultur. Slike myrer bør helst reserveres til brenntorvdrift og først dyrkes etter at brenntorven er nyttet. Da undergrunnen her for største delen består av grus og sand og bare for mindre partiers vedkommende av fjell eller stor stein, vil en avtorving til rimelig dybde ikke være til skade for dyrkingen.

Som det vil gå fram av boringstabellen (bilag 2) varierer dybden av Vikeidmyrene mellom yttergrensene 0,2 og vel 4 m. Gjennomsnittsdybden av 491 boringer viste seg å være 1,2 m. Fortorvingsgraden viste seg å variere innen yttergrensene H_3 og H_5 . Det kan her nevnes at gradene H_{1-3} betegner lite omdannet torv som — når det dreier seg om mosemyrer — egner seg bra til torvstrø. Fortorvingsgradene H_{4-5} ligger på overgangen mellom strøtorv og brenntorv og er et stadium av omdannelse som egner seg bra for dyrking. Fra grad H_6 og oppover kan torven brukes til brenntorv, som er bedre jo mer omdannet torven er, men selvsagt avhengig av askeinnhold, sammenholdsgrad m. v. (jfr. for øvrig VIII, side 12, og IX, side 59—61).*)

*) VIII. Aasulv Løddesøl: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1941.

IX. Aasulv Løddesøl og Johannes Lid: Botaniske holdepunkter ved praktisk myrbedømmelse. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1943.

Vikeidmyrene har stort sett en høvelig omdannelsesgrad for dyrking. Det finnes imidlertid mindre myrområder med brenntorv i 0,5—1,0 m dybde under overflaten. Slike partier bør som nevnt ordinært avtorves før dyrking, men de vil her muligens delvis kunne nyttes til forsøk for å klarlegge hvordan slike myrer på beste måte kan bringes i kultur. Som kjent har dyrking av brenntorvmyr gitt meget dårlige resultater, og hittil har en ikke klart i løpet av relativt kort tid å endre strukturforholdene i brenntorvmyrene.

Når det gjelder selve myrtypene på Vikeidfeltet, så tilsvarer disse i det store og hele de myrtyper som ellers forekommer i kystbygdene der nord. Fra inventeringsresultatene i Lofoten og Vesterålen kan nevnes at av de vel 400.000 dekar myr som der finnes, består ca. 81 % av mosemyrer og ca. 19 % av grasmyrer. De tilsvarende tall for Vikeidmyrene er som nevnt foran henholdsvis ca. 86 % og ca. 14 %. M. a. o. er Vikeidmyrene typiske for kystbygdene her og følgelig godt skikket som forsøksstasjon for distriktet.

I tilfelle det skulle lykkes å realisere planen om anlegg av en forsøksstasjon for maskinell myr dyrking i Vesterålen, er det klart at det her vil kunne tas opp også andre forsøksoppgaver som måtte ha spesiell interesse i forbindelse med oppdyrking av kystbygdens myrvidder. Myrkomiteen for Nord-Norge uttalte om dette i et møte den 9. og 10. juli 1946 (jfr. X)*):

«Blant de oppgaver som forsøkene i første rekke må søke å løse, nevner komiteen mangelsjukeproblemer og spørsmål i forbindelse med mineraljordkjøring og grøfting av myr (bl. a. grøfting av myrområder der brenntorvlag dominerer). Videre bør bruken av fosfat-, kali- og kvelstoffgjødning til myr inngå i forsøksplanene. Dessuten bør også oppgaver av plantekulturmessig art tas med. I denne forbindelse nevnes overvintringsevnen i enga og dyrking av poteter på myr.»

En del av disse sistnevnte oppgaver kunne antakelig vært løst i forbindelse med de allerede eksisterende forsøksstasjoner slik som foreslått av Landbruksdepartementet i 1948. Når det gjelder forsøk med maskinell oppdyrking derimot, så er dette en så omfattende oppgave at den helt ut vil kreve sin egen teknisk kyndige forsøksleder og sin egen forsøksstasjon.

Det er Myrselskapets forutsetning at anlegg av en ny forsøksstasjon i maskinell myr dyrking ikke må medføre reduksjon i bevilgningene til de allerede eksisterende forsøksstasjoner i jord- og plantekultur. Skulle den nye stasjon bli tillagt oppgaver av den art som nevnt av Myrkomiteen, bør disse søkes løst i samråd med de forsøksstasjoner vi har og med Forsøksrådet.

*) X. Paul Johnsen: Utvidet forsøksvirksomhet på myr i Nord-Norge. Særtrykk av Medd. fra D. N. M., 1947.

4. *Retningslinjer for arbeidet.*

Vi skal så gjøre rede for hvordan vi har tenkt at arbeidet med den videre utbygging av forsøksvirksomheten på Vikeid bør legges an.

Arbeidet konsentreres om maskintekniske forsøk med prøving — eventuelt nykonstruksjon — av maskiner og redskaper for grøfting og oppdyrking av myr. Til formålet velges ut passende myrfelter som er så store at en ikke bare får prøve maskinenes evne til å bearbeide jorden, men også deres kapasitet. De første arbeider som er planlagt på feltet, er graving av ca. 1276 l. m kanaler og dyrking av et ca. 78 dekar stort myrfelt sør for byggetomten. Den ene av de planlagte kanaler går på en kortere strekning over en naboeiendom, men grunneieren har avgitt skriftlig erklæring om at han ikke har noe å innvende mot planen (bilag 3).

Når det gjelder innkjøp av maskiner såvel til oppdyrkingen som den videre drift av jorden, så vil der bli innledet et samarbeid med Nordland landbrukselskap, som har planer om å legge en maskinstasjon på Vikeid i forbindelse med en eventuell myrforsøksstasjon. Denne kombinasjon anser vi for å være meget heldig, da det vil lette innkjøpet av maskiner til forsøksstasjonen, og for maskinlaget vil det være en god hjelp å ha stasjonens teknisk kyndige personale til hjelp når det gjelder maskinenes drift og stell. Det kan her nevnes at Vikeid ligger i et bureiserdistrikt hvor det er mange bruk som vil kunne få direkte hjelp til videre oppdyrking på brukene. Vi vil i denne sammenheng understreke at en meget viktig oppgave for forsøksstasjonen i maskinell myrdryrking nettopp må bli å finne fram til høvelige typer og størrelser av maskiner for videre nydyrking på de mange tusen uferdige bureisningsbruk som vi har her i landet.

Den første bygning som tenkes oppført på Vikeid, er maskinhall, hvor det antakelig bør innredes et par beboelsesrom for arbeidsfolk. For øvrig er det meningen straks å utbedre hovedbygningen på bureisningsbruket, så arbeidslederen foreløpig kan bo der. Dessuten må uthuset utbedres, bl. a. må det bygges låvebro og takene repareres. Videre må fjøset ominnredes så det blir plass for en hest de første år fremover.

De foran nevnte dyrkings- og byggearbeider er tenkt utført allerede første år, og omkostningene hermed er derfor tatt med i det budsjettforslag som vi senere kommer til.

Den videre rekkefølge for byggearbeidene på Vikeid bør antakelig omfatte bygging av forsøkslederbolig og dernest uthusbygning. Senere følger nødvendige hus for øvrig, bl. a. bolig til arbeidsformann eller assistent, verkstedbygning eller smie osv.

Når det gjelder beboelseshusene som tenkes oppført på Vikeid, kan det nevnes at fylkesarkitekten i Nordland, herr Einar Kar-

st a d, har uttalt ønske om at det må bli høve til å foreta visse byggetekniske undersøkelser der. I den anledning vil han søke kontakt med «Byggeteknisk Institutt» for eventuelt å oppnå økonomisk støtte. Slike forsøk er ikke tidligere utført i kystbygdene i Nord-Norge. En mener derfor at byggeteknisk forskning vil kunne få stor betydning for den videre bebyggelse av distriktene der nord. Denne sak vil bli grundig forberedt til neste år i forbindelse med utarbeidelse av planer for forsøkslederboligen og de andre beboelseshus som det blir nødvendig å oppføre. En skulle tro at et slikt samarbeid vil lette gjennomføringen og finansieringen av byggeplanene på Vikeid.

Driften av forsøksstasjonen vil i de første overgangsårene vesentlig kunne baseres på førsalg. Senere, når avlingsmengdene øker som følge av hurtig fremskridende oppdyrking, er det meningen å gå inn for sauehold og kjøttproduksjon istedenfor vanlig fjøsdrift og melkeproduksjon. Dette vil i høy grad forenkle driften og dessuten redusere bygge- og innkjøpskontoen ganske betraktelig. Planen for uthuset på Vikeid bør derfor inneholde et relativt stort sauefjøs, men slik dimensjonert at det senere eventuelt kan ominnredes til fjøs. I uthuset bør likevel straks innredes plass til noen få kuer så gårdens folk får tilstrekkelig med melk, og for øvrig en stall og plass for noen griser.

Det antydede forslag om stort sauehold vil muliggjøre en lett-vint utnyttelse av de betydelige beitestrekninger som finnes omkring Vikeid. Dessuten er det et udekket behov for kjøtt i distriktet, mens melkeproduksjonen oppgis å være tilstrekkelig stor til dekking av det lokale behov. En annen side ved en slik ordning tør imidlertid være vel så viktig, nemlig den erfaringen på denne måte vil vinne om lønnsomheten av sauehold i forbindelse med nydyrking og bureising i kystbygdene i Nord-Norge. Hvis den meget omtalte rasjonalisering av fiskerinæringen blir gjennomført i den nærmeste fremtid, vil en stor del av fiskeribefolkningen bli nødt til å søke seg over i andre yrker, bl. a. også til jordbruket. Mange av disse har selvsagt liten erfaring i jordbruk og følgelig mindre gode forutsetninger for å gå i gang med en mer allsidig jordbruks- og husdyrdrift. Skulle det vise seg at driften for mange av de nye brukene som i tilfelle måtte anlegges, kunne forenkles vesentlig til høyproduksjon og sauehold i forbindelse med utnyttelse av de naturlige beitestrekninger, ville dette lette overgangen betydelig både for den enkelte bureiser og for samfunnet. Det er nok å minne om den betydelige reduksjon av byggeomkostningene til uthus som en slik ordning vil medføre.

Det er også en annen side ved Vikeidplanene som har betydelig interesse og som vi kort skal redegjøre for:

Ved maskinell oppdyrking av de betydelige myrvidder som en her har, vil en i løpet av relativt få år — selv under forsøksmessige arbeidsforhold — få dyrket så store arealer at det vil bli tilstrekkelig til mer enn et bruk. Forsøksdyrkingen forutsettes imidlertid fortsatt og etter hvert vil de dyrkede arealer utvides så meget at det blir jord nok til flere nye bruk. M. a. o. vil en her ved fortsatt nydyrking ut fra en stamgård etter hvert kunne opprette nye bruk etter en metode som kunne kalles «knoppskyting». Ikke minst for kystbygdene i Nord-Norge, hvor det mange steder finnes kilometervide, for ikke å si milevide myrstrekninger, vil prøving av en slik form for nydyrking med påfølgende bureising ha betydelig interesse. Forsøksstasjonen på Vikeid — anlagt etter de her optrukne retningslinjer — ville følgelig kunne bli et forbilde for en ny form for bureising hvis metoden viste seg vellykket.

Et annet moment som bør nevnes, er at en forsøksstasjon på Vikeid vil kunne få stor betydning også i undervisningsøyemed i forbindelse med den nye landbruksskole på Kleiva i Sortland. Om dette skriver landbruksskolebestyrer Einar Nyberg bl. a. i et brev til Myrselskapet av 6. august i år (bilag 4):

«En myrforsøksstasjon på Vikeid vil på mange måter ha stor betydning for landbruksskolen.

Det vil for elevene ved skolen lettvisst kunne ordnes kurser eller demonstrasjoner i maskinell oppdyrking av myr, og elevene vil kunne få se flere metoder bli brukt og resultatene av dem. Dette har stor betydning i et distrikt hvor den fremtidige oppdyrking av myr ad maskinell vei sikkert kommer til å spille en betydelig rolle.»

Med den beliggenhet Vikeid har, vil det kunne arrangeres ekskursjoner og maskintekniske demonstrasjoner for elever også ved de øvrige landbruksskoler i Nordland og Troms. Forsøksstasjonen ville følgelig kunne bli noe av et landbruksteknisk sentrum for kystbygdene i Nord-Norge.

De her optrukne retningslinjer for en eventuell forsøksstasjon i maskinell myrdryrking m. v. for kystbygdene i Nord-Norge ble i store trekk fremlagt av undertegnede for fylkesmannen i Nordland og for Nordland fylkes landbruksnemnd under konferanser i Narvik den 27. juni i år. Landbruksnemnda drøftet senere saken, og i en innstilling til fylkestinget datert 29. juni anbefaler nemnda planene gjennomført (bilag 5). Denne innstillingen ble enstemmig vedtatt av fylkestinget i møte den 30. juni.

Vi skal under dette avsnitt også nevne selve ledelsen av forsøksstasjonen med noen ord:

Hvis en forsøksstasjon i maskinell myrdryrking skal kunne innfri de forventninger som vil bli stilt til den, må ledelsen — ikke minst den daglige ledelse — være i de beste hender. Under forutsetning av at Myrselskapet ved Statens hjelp blir satt i stand til å føre

denne sak videre, er det meningen i fri konkurranse å ansette som forsøksleder en mann med den best mulige landbruksutdannelse og om mulig også teknisk utdannelse. I alle tilfelle bør vedkommende få høve til å studere maskinteknisk myrdryrking i utlandet for å bli å jour med hva som finnes av nye maskiner og metoder før en går til innkjøp av dyre maskiner og redskaper. På første års driftsbudsjett har vi derfor oppført et beløp til studiereiser og utenlandsreiser i forbindelse med innkjøp av maskiner og materiell. Det er klart at man også søker å nyttiggjøre seg de erfaringer på området som måtte foreligge fra vårt eget land. Vi forutsetter derfor bl. a. et intimt samarbeid med Landbruks teknisk Institutt på dette spesielle område.

5. Forslag til arbeidsplan med budsjettforslag for 1. arbeidsår:

Som det vil gå fram av de foran opptrukne retningslinjer, forutsetter disse samarbeid med en rekke institusjoner for gjennomføring av planen. Når det spesielt gjelder den påtenkte maskinstasjon, er det i første rekke Nordland landbruksselskap som er medinteressert. Vesentlig p. gr. a. funksjonærenes reiser har landbruksselskapet foreløpig ikke kunnet fremlegge noe endelig forslag eller gi bindende tilsagn om økonomisk støtte, men det arbeides for tiden med saken. Vi går ut fra som sikkert at selskapets forslag vil bli sendt departementet med det aller første. Det oppførte beløp til maskinkjøp 1. år som er tatt med i vårt budsjettforslag er derfor et anslagsbeløp. Forhåpentlig vil landbruksselskapet på sin side kunne skaffe til veie et relativt betydelig beløp.

Hva byggearbeidene på Vikeid angår, så forutsettes det at det straks oppføres en maskinhall for maskinstasjonen. Forslag til plan for denne bygningen må utstå inntil landbruksselskapets innstilling foreligger. Maskinhallen må eventuelt kunne bygges i tilknytning til uthusbygningen. Et foreløpig utkast til uthus som også omfatter redskapsrom er velvilligst utarbeidet av fylkesagronom Lothe. Omkostningsoverslaget for den planlagte bygning lyder i sin helhet på ca. kr. 125.000,00 (bilag 6). Herr Lothes utkast, som er utarbeidet i flere alternativer, vil kunne forenkles ytterligere i tilfelle en bestemmer seg for en sterkt forenklet form for jordbruksdrift som vi har antydnet foran. Velger en sauehold som hovedsak vil bygningen bli atskillig enklere og byggeomkostningene vil følgelig reduseres tilsvarende. Utkastet vil bli nærmere bearbeidet når forskjellige instanser, bl. a. Landbruksøkonomisk Institutt, har hatt anledning til å uttale seg om den foreslåtte driftsform. Det nedenfor oppførte beløp til påbegynnende byggearbeider 1. år er følgelig skjønnsmessig.

På bureisingsbruket er bygningene forutsatt utbedret overensstemmende med fylkesagronom Lothes forslag. Det er dess-

uten oppført et beløp til innkjøp av hest og øvrige husdyr til bruket som det vil være av betydning å anskaffe allerede 1. arbeidsår.

Til påbegynnelse av kanaliserings- og nydyrkingsarbeidet er også budsjettet med et beløp allerede 1. år. Fylkesagronom Lothes beregninger er lagt til grunn ved fastsettelsen av beløpets størrelse (bilag 6). Hva kanaliserings- og nydyrkingsarbeidene vil komme på i virkeligheten ved bruk av moderne maskiner, vil jo først forsøkene vise.

Videre er det satt opp et driftsbudsjett for 1. driftsår omfattende lønn til forsøksleder m. v. I tilfelle departementet går inn for — og Stortinget bevilger de nødvendige midler på kommende budsjett til igangsettelse av Vikeidplanene — vil forsøkslederen kunne ansettes fra 1. juli 1950 og arbeidet påbegynnes allerede på ettersommeren samme år.

Forslag til budsjett 1. arbeidsår:

Driftsutgifter:

Lønn til forsøksleder I	kr. 13.970,00	
Reiseutgifter	» 2.500,00	
Kontorutgifter	» 2.530,00	
Studiereiser og reiser i forbindelse med innkjøp av maskiner	» 4.000,00	
Diverse utgifter	» 2.000,00	
		kr. 25.000,00

Maskin- og redskapskonto:

Til disposisjon for innkjøp av maskiner og redskaper » 75.000,00

Dyrkingskonto:

Opparbeidelse av kanaler og nydyrking

Utbedringer m. v. på bureisingsbruket:

Byggearbeider	kr. 5.500,00	
Innkjøp av husdyr	» 4.500,00	
		» 10.000,00

Nybygningers konto:

Maskinhall og forberedende arbeider vedkommende
uthusbygningen

Tilsammen kr. 200.000,00

6. *Sammenfatning og konklusjon:*

Den rasjonalisering av fiskerinæringen som en antakelig må rekne med vil finne sted i nærmeste fremtid, gjør spørsmålet om nye arbeidsmuligheter for en stor del av fiskeribefolkningen i høy

grad aktuell. Dette gjelder ikke minst for kystbygdene i Nord-Norge, hvor en stor del av befolkningen er fiskere. Eksempelvis kan nevnes at ca. 50 % av den voksne mannlige befolkning i Vesterålen og Lofoten er knyttet til sjøen på en eller annen måte.

Det er klart at en eventuell omlegging av fisket til mer rasjonelle metoder vil komme til å stille meget store krav til jordbruket sine evne til å assimilere en del av den befolkning som derved blir nødt til å søke seg over i andre yrker. Det er også helt klart at ikke alle kan finne plass og beskjeftigelse ved de eldre bruk, men må søke å skaffe seg nye heimer ved dyrking av ny jord og reising av nye bruk. Og her er det at myrene kommer inn i planene for løsning av den store og vanskelige oppgave som samfunnet vil komme til å stå overfor. Og som nevnt foran finnes det heldigvis i de nevnte kystbygder betydelige myrstrekninger som er mer eller mindre godt skikket for dyrking.

Når det gjelder spørsmålet om myrenes bidrag til løsning av de beskjeftigelses- og ervervsproblemer som vi mener kommer til å melde seg i en relativt nær fremtid, så er det neppe tvil om i dag at vi her har naturherligheter av meget stor verdi nettopp for løsning av oppgaver av denne art. Men dette forutsetter at vi såvidt mulig behersker de mange problemer som knytter seg til myrenes kultivering og senere bruk. Det vil også være av overmåte stor verdi at en finner fram til billige dyrkingsmåter, og sist men ikke minst at en søker å finne enklest mulige driftsformer. Dette siste av hensyn til de mindre gode forutsetninger som de nye jordbrukere nødvendigvis har for å drive et intensivt og allsidig jordbruk. De klimatiske vilkår er jo heller ikke av de beste.

Ut fra dette syn er det at vi vil foreslå at det anlegges en forsøksstasjon eller en «studiegård» i maskinell myrdryrking m. v. i kystbygdene i Vesterålen og Lofoten, eksempelvis på Vikeid i Sortland hvor Myrselskapet vederlagsfritt er tilbudt tilstrekkelig store myrvidder og et eldre bureisingsbruk til løsning av en slik oppgave. Da de spørsmål det her gjelder i første rekke tar sikte på å tjene nydryrking og bureising, er det mulig en vil finne at oppgaven helst bør løses av Selskapet Ny Jord, som har disse ting som spesialoppgave. Vi har i tilfelle ikke noe å innvende mot en slik ordning, men selvsagt måtte den godkjennes av Sortland kommune, da Myrselskapet ingen rett har til å overdra gavebrevet uten giverens samtykke. Hovedsaken for oss er at saken blir tatt opp så snart som mulig, da det vil ta atskillig tid å vinne fram til sikre resultater som det kan bygges videre på. Vi vil derfor inntrengende henstille til de bevilgende myndigheter at saken ikke utsettes ytterligere.

Konklusjon:

Det henstilles herved til det ærede landbruksdepartement å fremme forslag for Stortinget om en bevilgning stor

kr. 200.000,00

for budsjetterminen 1950—51 til påbegynnende arbeider med anlegg av en forsøksstasjon i maskinell myrdryrking m. v. på Vikeid i Sortland.

Aasulv Løddesøl.

(sign.)

Fremlagt og enstemmig vedtatt av Det norske myrselskaps styre i møte den 29. august 1949.

DET NORSKE MYRSELSKAP

Gunnar Holmsen.

(sign.)

Aasulv Løddesøl.

(sign.)

DET NORSKE SKOGSELSKAP.**Jubileumsboken 1898—1948.**

Det er et imponerende verk som Det norske Skogselskap gir ut i forbindelse med sitt 50-årsjubileum i fjor. Det er nylig sendt ut et bind på hele 416 sider og senere vil det komme nok et bind på ca. 300 sider.

Første bind omhandler selskapets egen historie, forfattet av 'Thv. Kierulf. Så følger en utførlig omtale av de enkelte fykesskogselskaper, og videre en artikkel om Vestlandets forstlige forsøksstasjon av Anton Smith. Dette bind er også viet minnet om Skogselskapets stifter, konsul Axel Heiberg, skrevet av Per Vogt. Forordet til dette vakre og rikt illustrerte bind er skrevet av skogselskapets formann i jubileumsåret, godseier Jørgen Mathiesen. Haakon Lie's prolog ved 50 års jubileet er også tatt med.

Annet bind vil inneholde i alt 19 artikler om skogbruksforhold, skrevet av våre fremste fagfolk på de forskjellige områder. Jubileumsskriftet blir følgelig et meget verdifullt kildeskrift, som herved anbefales på det beste. Prisen er kr. 40,00 innbundet, heftet koster det kr. 30,00 (plus porto), altså meget rimelig.

Til

MYRSELSKAPETS MEDLEMMER.

Vi minner om medlemskontingenten for våre årsbetalende medlemmer. Det blir nå sendt postoppkrav til alle som enda ikke har betalt, og vi vil henstille til samtlige å innfri postoppkravet.